

# ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΓ΄

Συνδρομή ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 ᾿Ιανουαρίου. Ἐκαστ. ἔτους καὶ εἶνε ἑτησίαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32.

18 ᾿Ιανουαρίου 1887

## Ο ΠΑΤΕΡ—ΙΩΣΗΦ

(Διήγημα τῆς Κας Ouida.—Μετάφρασις Α. Β.)

[Συνέχεια ᾿Ιδε προηγούμενον φύλλον.]

Γ΄

Παρῆλθεν ὁ χειμὼν. Αἱ ἀμυγδαλαὶ εἶχον ἀνθήσει, τὰ ἱα προήγγελλον τὰς ἀνεμώνας, καὶ αἱ περὶ τὸν μύλον ἰτέαι ἤρχιζον νὰ πρασινίζωσι. Ἄσματα ἤκούοντο ἔνθεν ἀκείθεν, ἀλλαχοῦ σαλπίσματα καὶ ἀλλαχοῦ πυροβολισμοί. Ἐώρταζεν ὁ κόσμος τὴν ἀπόκρεω, μὲ τὸ ποτήριον ἀνὰ χεῖρας. Ἄλλ' οἱ ἐν Μάρκᾳ δὲν ἐγέλων. Οἱ καιροὶ ἦσαν δύσκολοι, αἱ καρδίαι βαρεῖαι, καὶ ἡ ἄλλοτε παιδρότης ἐφαίνετο ἐκλιπούσα, ὡς ἐκλείπουσιν ἐν Ἰταλίᾳ τὰ δάση τῶν πρίνων καὶ οἱ μεγάλοι κῆποι τῶν παλαιῶν χρόνων.

Ἦλθεν ἡ τεσσαρακοστή, σημαυνομένη ὑπὸ τῶν μελαγχολικῶν ἤχων τοῦ κώδωνος τῆς ἐκκλησίας. Ὁ δὲ ἐφημέριος τοῦ Ἀγίου Βαρθολομαίου ἐνήστευε καὶ προσηύχετο καὶ ἐκόλαζε τὴν σάρκα του. Ἠλπίζεν οὕτω νὰ τύχῃ ἄνωθεν—ἂν μὴ παρὰ τῶν ἀνθρώπων—ἀνακούφισιν τινα τῶν δεινῶν τῆς ταλαιπώρου Ἐλευθερίας, καὶ κατεπίνει ἀκάματος τὰ ὕδατα τοῦ θεοῦ διὰ τῶν ἱεσίων του.

Ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐτυράννει τὴν κεφαλὴν του, ὅπως ἀνεύρῃ ἐνδειξίν τινα τοῦ ἀληθοῦς ἐνόχου τοῦ φόνου. Ἐπίστευε πάντοτε εἰς τὴν ἀθωότητά της· καὶ πάντες τοῦ παραδείσου οἱ ἅγιοι ἂν ἤρχοντο νὰ καταμαρτυρήσωσιν αὐτῆς, αὐτὸς θὰ ἐκραζεν ὅτι ἦτο ἀθῶα.

Αἱ σκληραὶ ὑποψίαι, αἵτινες ἐπήρχοντο πολ- λάκις εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ ἐραστοῦ της, ὅτε τὴν νύκτα ἐπλανᾶτο παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ καὶ ἤγειρε τὰ βλέμματα πρὸς τὸ παράθυρον ἐκεῖνο τοῦ μύλου, ὅπερ ἐφαίνετο κλεισθὲν διὰ παντός, οὐδέποτε ἐκλόνισαν τὴν ψυχὴν τοῦ Ἰωσήφ. Καὶ ἂν αἰωνίως ἔμενεν ἡ ἀλήθεια τεθαμμένη ἐν τῷ ἀδιωκτῷ σκοτεινῷ, ἀδιάφορον! οὐδέποτε αὐτὸς θὰ τὴν ἐνόμιζεν ἐνοχον. Δὲν τὴν εἶχε γνωρίσει, παιδίσκην ἔτι μικράν, τρέχουσαν γυμνόποδα ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῶν Ἐκβολῶν τοῦ Ἄρνου;

Καὶ ὑπῆρξαν μὲν πάντοτε ἄγναι ἀληθῶς αἱ σχέσεις του πρὸς τὴν σύζυγον τοῦ Τασσίλου. Τῷ ἐφαίνετο ὅμως, ὅτι ἡ πρὸς αὐτὴν συμπάθειά του

καὶ ἡ εὐχαρίστησις ἦν ἡσθάνετο ἄλλοτε ὁμιλῶν πρὸς αὐτὴν, εἶχε τι τὸ ἀμαρτωλόν. Οἱ ὀφθαλμοὶ του, οἵτινες ὀφείλον νὰ θεωρῶσιν αὐτὴν ὡς ψυχὴν ἀνάγκην ἔχουσαν σωτηρίας, δὲν ἤρέσκοντο τοσάκις θαυμάζοντες τὸ κάλλος τοῦ σώματός της, καὶ δὲν προσηλθύνοντο ἐνίοτε ἐπ' αὐτὴν μεθ' ὑπερβολικῆς τρυφερότητος; Ἦρκει τοῦτο ἵνα τῷ ἐμπνεύσῃ τὸ συναίσθημα τοῦ πταίσματος. Ἡ ἀγωνία ἦν ἡσθάνετο ὑπὲρ τῆς Ἐλευθερίας οὐδὲν ἄλλο ἢτο ἵσως ἢ ἀποτέλεσμα γυνωτέρας συμπαθείας. Ἦτο βέβαιος περὶ τούτου, καὶ ἡ βεβαιότης αὐτὴ τὸν ἔφερεν ἀγωνιῶντα ἐν τύψει συνειδήσεως πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Ἐσταυρωμένου.

Ἦσθάνετο ἐπίσης ὅτι εἶχε βλάψει μᾶλλον ἢ ὠφελήσει τὴν ὑπόθεσιν τῆς Ἐλευθερίας, διὰ τῆς ἀσυναρτησίας τῆς μαρτυρίας του, διὰ τῶν ἀποσιωπήσεων του, διὰ τῆς σφοδρότητος μεθ' ἧς εἶχε βεβαιώσει πρᾶγμα ὅπερ δὲν ἡδύνατο ν' ἀποδείξῃ, καὶ δι' αὐτῆς ἔτι τῆς φιλανθρώπου ὁρμῆς, ὑφ' ἣν διατελὼν ἀνέλαβε τὸ πτώμα τοῦ συζύγου της καὶ μετέφερεν αὐτὸ ὑπὸ τὴν στέγην τῆς ἐκκλησίας, ἔκλεισε δὲ τὴν θύραν πρὸς τὸ πλῆθος, ὅπερ ἐθεώρει ὡς ἀπλὴν διασκέδασιν πᾶσαν ἐκείνην τὴν φοβεράν τραγωδίαν. Αὐτὸς, αὐτὸς ὑπὲρ πάντα ἄλλον εἶχε συντελέσει νὰ πέσῃ ἡ ταλαιπώρος ἐκείνη εἰς τὸ βάραθρον ὅπου ἐσπαιρε σήμερον.

Καὶ ἂν ἔτι ἡθωοῦτο ὑπὸ τῶν δικαστῶν, θὰ ἔμενεν ἡτιμασμένη διὰ παντός. Ὁ ἐραστής της, ὅστις ἡγάπα αὐτὴν δι' ὅλης τῆς φλογερᾶς ζήσεως καὶ τοῦ ἀχαλίνου πόθου τῆς νεότητός του, εἶχε δηλώσει ὅτι θὰ ἡσχύνετο νὰ φανῇ μετ' αὐτῆς ἐν μέσῃ ἡμέρᾳ, ὅσον ἡ κηλὶς ἐκείνη δὲν ἀπετρίβετο. Ὁ δὲ πτωχὸς ἐφημέριος, ἐν τῇ ὑπερβαλλούσῃ εὐαισθησίᾳ τῆς ψυχῆς του, ἤρχιζε νὰ φοβῆται, μὴ ἡ ἀποκλειστικὴ αὐτοῦ μέριμνα περὶ τῆς τύχης τῆς Ἐλευθερίας καταστήσῃ τέλος αὐτὸν ἐνοχον ἀμελείας πρὸς ἄλλους, χάριν ἐκείνης. Ἡ Κάκια ἔβλεπεν αὐτὸν τηκόμενον ὑπὸ ἀγωνίας αὐξανομένης, ἥτις ὁσημέραι καθίστα αὐτὸν ὁμοιότερον πρὸς σκιάν. Καὶ ἤξευρε μὲν αὐτῇ, ὅτι ἡ νηστεία ἐν τεσσαρακοστῇ ἦτο μέγιστον καθήκον τοῦ ἱερέως, ἀλλ' ἐκεῖνος οὐδ' αὐτὰ κἂν τὰ ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ἐπιτρεπόμενα ὅσα ἤγγιζεν, οὐδ' ὠρέγετο τὰ φᾶ καὶ τοὺς ἀγρίους θρίδακας.

— Δὲν εἰμπορεῖς νὰ ζήσης, τῷ ἔλεγε, μὲ νερό καὶ ψωμί· ὅσῃν εὐλαβεία καὶ ἂν ἔχη κανεῖς, πρέπει νὰ συλλογίζεται καὶ τὸν ἑαυτὸν του.

Καὶ συνεφώνει μὲν ἐκεῖνος πρὸς ταῦτα, ἀλλ' οὐδόλως μετέβαλλε τὴν διαίτην του, ἥτις ἦτο διαίτα ἀσκητοῦ μᾶλλον ἢ ἐνοριακοῦ ιερῆως.

Ἡ ψυχὴ τοῦ μετεῖχε τῆς τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου καὶ τοῦ ἁγίου Φραγκίσκου. Εἶχεν ἔλθει ὁ ψιμὸς εἰς τὸν κόσμον. Διότι κ' ἐν αὐτῷ τῷ μικρῷ ἐκείνῳ χωρίῳ, τῷ μεμονωμένῳ ἐν μέσῳ τῆς ἐρήμου πεδιάδος, ὁ κόσμος, ὁποῖος εἶνε σήμερον, ἦτο ἄπιστος πρὸς αὐτὸν καὶ μοχθηρός.

Οἱ κάτοικοι τῆς Μάρκας εὕρισκον αὐτὸν παρηλλαγμένον. Ἦτο μὲν πάντοτε ὠχρός, ἀλλὰ τότε ἐφαίνετο ὠχρότερος τοῦ ἐλεφαντίνου σταυροῦ του. Ἦτό πως σιωπηλὸς ἄλλοτε, καὶ ὁμως εὕρισκε τότε πολλάκις φαιδρὸν τινα λόγον διὰ τὰ παιδιά καὶ προσηνῇ τινα λέξιν πρὸς τοὺς γέροντας. Τότε τίποτε πλέον. Ἡ ἀπαθὴς ἀδιαφορία μεθ' ἧς ἐξετέλει τοὺς ἐκκλησιαστικούς κανόνας ἦτο πάντῃ ἀντίθετος τῶν ἐμπαθῶν καὶ ὀδυνηρῶν φθόγγων ὅτινες ἐξήρχοντο ἄλλοτε ἐκ βάθους τῆς ψυχῆς του, ὅτε ἐκήρυττε τοὺς παραδόξους ἐκείνους λόγους, ὅτινες ἐνέπνεον ἀόριστόν τινα τρόπον εἰς τοὺς ἐνορίτας του.

— Πάγει κανεῖς νὰ πιστεύῃς, ὅτι ἔχει καμμίαν μεγάλην ἁμαρτίαν εἰς τὴν συνειδήσιν του, ἔλεγε μίαν ἡμέραν γυνὴ τις συνομιλοῦσα μετὰ τῆς Κάκιας.

— Ὅχι, ὁ καὶ μένος! Εἶνε ὅαν ἄρνακι! ἀπὴντα ἐκείνη, στρέφουσα τὴν ἄτρακτόν της. Ἀλλ' ἦτον πάντοτε ὅαν παιδί, καὶ ὁ θεὸς νὰ μὲ συγχωρήσῃ!—ὅλο μὲ τὸν οὐρανὸν εἶχε νὰ κάμῃ.

Ἐν τούτοις ἐνδομύχως κατεπλήσσετο ἐκ τῆς μεταβολῆς, ἥτις εἶχε τελεσθῇ ἐπὶ τοῦ Ἰωσήφ. Ἀπέδιδεν αὐτὴν εἰς τὴν περὶ τῆς Ἐλευθερίας ἀνησυχίαν του, ἀλλ' ἡ ἀνησυχία αὕτη τῇ ἐφαίνετο ἄτοπος ἐκ μέρους ιερῆως. *Μιά ξεδιάτρωπη, μιὰ παραλυμένη*—ὡς ἀπεκάλει πάντοτε ἡ Κάκια τὴν σύζυγον τοῦ μυλωθροῦ,—τῇ ἐφαίνετο ἐντελῶς ἀναξία τῆς μερίμνης ἐνὸς ἁγίου ἀνθρώπου.

— Δὲν εἶνε ἀμφιβολία, διανοεῖτο, ὅτι αὕτη τὴν ἔκαμε τῇ δουλείᾳ, .. ἀλλὰ γιατί ὁ ἐφημέριος τὸ πῆρε τόσο κατὰκαρδὰ;

Ἐτόλμησε δὲ ἡμέραν τινά, μετὰ τῆς μητρικῆς ἐκείνης καὶ ἀνυποκρίτου ὀξύθυμίας ἥτις ἰδίαζεν εἰς αὐτήν, νὰ νουθετησῇ τὸν κύριόν της, περὶ τῆς ἀτόπου συμπαθείας του πρὸς τὴν ἁμαρτωλὴν ἐκείνην.

— Οἱ χωρικοὶ, λέγουν ὅτι τὴν πῆρες πολὺ κατὰκαρδὰ αὐτὴν τὴν βρωμυπόθεσιν. Νομίζουν, ὅτι δι' αὐτὸ παραμελεῖς τὰ χρέη σου, εἶπεν ἡμέραν τινά, παρατιθεμένη αὐτῷ τὸ ἐκ λαχάνων δειπνόν του. Ὅσο εἶν' ὁ κόσμος, θὰ γίνωνται κακουργήματα, .. δὲν εἶνε λόγος νὰ βασανί-

ζεται κανεῖς διὰ πράγματα, ποῦ δὲν εἰμπορεῖ νὰ τ' ἀλλάξῃ.

Ὁ Ἰωσήφ οὐδὲν ἀπήντησεν, ἀλλὰ τὰ χεῖλη του ὑπέτρεμον.

— Δὲν εἶνε βέβαια ἡ δική μου δουλειά, νὰ δώσω συμβουλὴν εἰς τὴν σεβασμιότητά του, προσέθηκεν ἡ γραῖα ἀκκιζομένη, ἀλλὰ λέγουν ὅλοι, ὅτι αὐτὸ εἶνε προσβολὴ διὰ τοὺς τιμίους νὰ παίρνη κανεῖς τὸ μέρος μιᾶς γυναικός, .. ποῦ ἔκαμε. . .

— Καὶ πῶς τολμᾷς σὺ νὰ λέγῃς, ὅτι εἶνε ἔνοχος; Ποῖος τὸ ἀπέδειξεν; ἀπήντησεν ἐκεῖνος, κτυπῶν τὴν τράπεζαν διὰ τοῦ γρόνθου του, μετ' ὀργῆς πρωτοφανοῦς εἰς αὐτόν.

Ἦτένισεν ἐπὶ τὸν κύριόν της πονηρὸν καὶ ὑποπτον ἅμα βλέμμα, καὶ τείνουσα πρὸς αὐτόν τὸ ὄζος, προσέθηκεν ἀμειλίκτως:

— Δὲν εἶδα κανένα ποῦ νὰ μὴν εἶνε βέβαιος, κανένα, .. ἐξω ἀπὸ τὸν ἐραστήν της ἐκεῖ πέρα, καὶ τοῦ λόγου σας. . .

— Πολὺ εὐκολὰ πιστεύεις τὸ κακόν, ἀπήντησεν ὁ Ἰωσήφ.

Καὶ μὴ ἐγγίσας τὸ παρακείμενον φαγητόν, ἡ γέρθη κ' ἐξῆλθε τῆς οἰκίας.

— Τὰ ἔχει χαμένα ἀπὸ τὴν ἀγάπην αὐτῆς τῆς βρώμας! διανοεῖτο ἡ Κάκια.

Ἀφοῦ δ' ἐπὶ στιγμὴν ἀνέμεινε καὶ δὲν τὸν εἶδεν ἐπανερχόμενον, ἐκάθησε καὶ ἔφαγεν αὐτὸ αὐτοῦ.

Ἐπειδὴ ὁ κόσμος ἦτο πλήρης κακουργημάτων, ὡς μαγειρεῖον πλήρες μυιῶν τὸ θέρος, δὲν ἦτο λόγος νὰ μείνῃ καὶ αὕτη νῆστις.

Μετὰ τὸ δειπνόν ἔλαβε τὴν ἄτρακτόν της κ' ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ ταπεινοῦ τοίχου ὅστις ἐχώριζεν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τὴν περικύκλον τῆς ἐκκλησίας. Ἐν Μάρκᾳ, ὅσας δὴποτε καὶ ἂν εἶχον οἱ ἄνθρωποι ἐκ τῆς ὥρας τοῦ χρόνου ἀσχολίας, εὕρισκον πάντοτε καιρὸν πρὸς συνομιλίαν, καὶ ὁ τοίχος τῆς ἐκκλησίας ἦτο τὸ ἀγαπητόν τῶν χωρικῶν γυναικῶν ἐντευκτήριον, ὅσαι μετέβαινον εἰς τοὺς ἀγρούς ἢ ἐπέστρεφον ἀπὸ τοῦ πλυντηρίου. Ἐκεῖ δέ, ἐν μέσῳ τῶν φίλων της καὶ τῶν ἄλλων ἀδολέσχων γυναικῶν, ἡ Κάκια ἔβριπτεν, ὡς κατὰ τύχην, λέξεις τινὰς ἐμφαινούσας τὴν περὶ τοῦ πάτερ-Ἰωσήφ ἀνησυχίαν της. Ἦτο βεβαίως ἀφωσιωμένη εἰς αὐτόν, ἀλλ' ἡ μανία της πρὸς ἐξιχνίασιν μυστικῶν καὶ ἡ ὀργή της κατὰ παντός ἐμποδίου ματαιοῦντος τὴν περιέργειάν της, ὑπερηκόντιζε τὴν ἀφοσίωσιν αὐτῆς. Ἀδύνατον ἐθεώρει νὰ προσφέρῃ λέξιν δυναμένην νὰ βλάψῃ τὴν φήμην του, καὶ ὁμως αἱ γειτόνισσαι ἀπεχωρίζοντο πάντοτε φρονοῦσαι ὅτι τὰ πράγματα ἐν τῷ πρεσβυτερίῳ εἶχον κακῶς, καὶ ὅτι, ἂν ἤθελεν ἡ ὑπηρετρία τοῦ ἐφημερίου, πολὺ περιεργὰ πράγματα ἡδύνατο νὰ διηγηθῇ.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας τοῦ φόνου, ἀόριστόν τι αἶ-

σθημα ἐχθρότητος κατὰ τοῦ Ἰωσήφ εἶχε διαδοθῇ ἐν Μάρκᾳ. Ἄνθρωπος μὴ φωνάζων πανταχοῦ, μὴ ἐπιτιμῶν, μὴ φλυαρῶν ἐπὶ τῇ ἐλαχίστῃ ἀφορμῇ, φαίνεται παράδοξος καὶ ὑποπτος πάντοτε ἐν ἰταλικῷ χωρίῳ. Οἱ ἐν Μάρκᾳ ἤρχιζον ἐνθυμούμενοι, ὅτι ξένον αἷμα ἔρρεε διὰ τῶν φλεβῶν τοῦ ἐφημερίου, καὶ ὅτι εἶχε δεῖξει πάντοτε πρὸς τὴν γυναῖκα τοῦ Τασσίου πλείονα φιλίαν τῆς ἐμπρεπούσης εἰς ἄνθρωπον τοῦ σχήματός του.

Ἡ δικαιοσύνη δὲν εἶχε δώσει τὴν ἄδειαν εἰς τὸν Φάλκον Μελεγάρην νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν δεσποτιδα. Δὲν ἦτο βέβαιον ὅτι ὁ ἐραστής τῆς Ἐλευθερίας ἦτο ἀμέτοχος τοῦ κακουργήματος, τοσοῦτον μᾶλλον ὅσον ἡ ἄφρων καὶ παράφορος γλῶσσά του κατὰ τὴν ἀνάκρισιν εἶχε διαθέσει κατ' αὐτοῦ πάντας τοὺς δικαστάς. Ὁ ἀποκλεισμός οὗτος καθίστα αὐτὸν ἔτι δυστυχέστερον, καὶ μεγάλη ἐξέφραζε παράπονα κατὰ τοῦ ἐφημερίου τοῦ ἁγίου Βαρθολομαίου εἰς ὃν εἶχεν ἐπιτραπῇ ἡ εἴσοδος τῆς φυλακῆς.

— Αὐτὰ τὰ μαῦρα φεῖδια, ἔλεγεν, ἐμβαίνουν παντοῦ.

Καὶ ἡ πρὸς τοὺς κληρικούς ἀποστροφή του, ἣν εἶχον καταστείλει πάντοτε οἱ τρόποι καὶ ὁ χαρακτήρ τοῦ Ἰωσήφ, ἀνεφαίνετο ἐν πάσῃ αὐτῆς τῇ σφοδρότητι.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ πάσχα ὁ Ἰωσήφ εἶχε πάντοτε πολλὰν ἐργασίαν. Τὸ ἔτος δ' ἐκεῖνο, ὅτε ἤκουσε τὰς ἐξομολογήσεις τῶν ἐνοριτῶν του, ἡ ἀφήγησις τῶν μικρῶν καὶ ῥυπαρῶν αὐτῶν ἁμαρτημάτων τῷ ἐφάνη ἔτι μυσσαρωτέρα ἢ ἄλλοτε. Ἀθυμῶν καὶ μετ' ἀλγούσης καρδίας ἤκουεν ὁ πνευματικὸς τὰς ἐλεεινὰς ἐκείνας ὁμολογίας, στρεφόμενας πάντοτε περὶ τὰς αὐτὰς χυδαϊότητας. Παρέχων δὲ ἄφεςιν αὐτῶν, ἤσθάνετο καὶ τινὰ ἀνησυχίαν : Δὲν ἦτο ἄρα δυνατόν ν' ἀπατάται ἡ ἀλάθητος ἐκκλησία ; Πρώτην τότε φορὰν ἡ ἀπορία αὕτη ἐπῆρχετο ταράττουσα τοὺς διαλογισμούς του. Ὁ κόσμος τῷ ἐφαίνετο μεταμορφούμενος, καὶ τὸ ἔδαφος ὑπεκφεύγον τοὺς πόδας του. Τὰ βλέμματά του καὶ τὸ ἰσχνόν του πρόσωπον ἐνέφαινον φρικίαςιν τρόμου.

Μετὰ τὴν τελευταίαν λειτουργίαν τῆς ἑβδομάδος ἐκείνης τοῦ Πάσχα, ἄνθρωπός τις προῦχῶς πρὸς τὴν ἐκκλησίαν διὰ τοῦ πυκνουμένου σκότους τῆς ἐσπέρας. Ὠνομάζετο Αἰμίλιος Ῥαφαγιόλος, ἀλλ' ἦτο γνωστός ὑπὸ τὸ παρωνύμιον Γυριστής. Παρὰ τοῖς χωρικοῖς τὰ παρωνύμια αὐτὰ ἀντικαθιστῶσι τὸ βαπτιστικὸν ὄνομα, τὸ δὲ οἰκογενειακὸν ἀπομένει σχεδὸν ἄχρηστον. Ὁ Γυριστής ἐξετέλει ἀπότινων μηνῶν ἐν τῷ μύλῳ ἔργον ἀμαξίως. Ἦτο ἀνὴρ τριακοντούτης περιπου, σκυθρωπὸν ἔχων πρόσωπον ὑπὸ κόμην μακράν, ὀφθαλμοὺς τεφρόχρους καὶ βλέμμα πονηρὸν καὶ τοι ἐσβεσμένον. Ἐφόρει τὴν ἡμέραν ἐ-

κείνην τὰ ἐορτινὰ του. Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀπέβαλε τὸν πῖλόν του, ὃν ἔφερεν ἐπικλινῇ ἐπὶ τοῦ ὠτός. Οὔτε ἀνάγνωσιν οὔτε γραφὴν ἐγνώριζε, καὶ τὸ Πιστεύω τὸ ἔλεγε λίαν συγκεχυμένον. Ἡ ἐκκλησία εἶχεν, ὡς ἐφρόνει, ἀρετάς τινας ἰδιαιτέρας, ὁποίας ἔχουσι τὰ γόητρα ἢ δέσμη τις χόρτων μαγικῶν, καὶ ἀναγκαῖον ἔκρινε νὰ τηρῇ τινὰς τῶν κανόνων τῆς πρὸς σωτηρίαν του. Κατὰ τὰ λοιπὰ ἦτο ἐλεύθερος νὰ πράττῃ ὅ,τι ἤθελεν. Ἐν γένει δὲ ἡ περὶ θρησκευτικῶν πραγμάτων σύγχυσις τῶν ἰδεῶν ἰταλοῦ χωρικοῦ εἶνε ἔκτακτος. Τὸν ἱερέα θεωρεῖ ὡς τὸν ἱατρὸν οἱ ἄγριοι· πτοεῖται δεισιδαιμόνως τὸ σχῆμά του καὶ τὸ ἔργον του, ἀλλ' αὐτὸν ὀλίγον τὸν σέβεται.

Εἰσελθὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὁ Γυριστής ἐπλησίασεν εἰς τὸ ἐξομολογητήριον ποιῶν τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ. Καὶ τοι ἡ ὥρα εἶχε παρέλθει, καὶ ἡ ἡμερησία ἐργασία εἶχε κουράσει τὸν Ἰωσήφ, ἡτοιμάσθη οὗτος νὰ δεχθῇ τὴν ἐξομολόγησιν του. Οὐδέποτε ἐπροφασίζετο τὸ ἄκαιρον τῆς ὥρας ἢ τὸν κάματον αὐτοῦ πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἐκπληρώσεως τῶν καθηκόντων του. Ἀναγνωρίσας τὸν ἀμαξία, ἀνέμεινε ν' ἀκούσῃ καὶ πάλιν τὸ σύνθημα κομβολόγιον ἁμαρτιῶν, μέθην, κλοπάς, λαγνείαν, καὶ τὰ ὅμοια, καὶ νὰ τυραννηθῇ διὰ τῶν συγκεχυμένων ἐπαναλήψεων δι' ὧν ἐν πάσῃ χώρᾳ οἱ χωρικοὶ ἀπαντῶσιν εἰς ἐρώτησιν τινὰ ἢ διηγοῦνται γεγονός τι. Ἡ δὲ συνειδήσις του κατεξάνιστατο κατὰ τῆς ἀπαθείας του ταύτης : μὴ καὶ τοῦ μεθύσου ἐκείνου χειρώναντος τὴν ψυχὴν δὲν ἔπρεπε νὰ θεωρῇ ἐπίσης πολῦτιμον ὡς καὶ πᾶσαν ἄλλην ;

Ὁ Γυριστής ἀπήντησεν εἰκῇ καὶ δυσθύμως εἰς τὰς ἐρωτήσεις του. Δὲν ἠδύνατο ν' ἀποφύγῃ ὅ,τι ἐπραττε, διότι δεισιδαίμων φόβος ὤθει αὐτὸν εἰς τὴν ἐξομολόγησιν, ἀλλ' ἦτο ἐξωργισμένος καθ' ἑαυτοῦ κ' ἔτρεμε τὴν ὁμολογίαν, ἥτις ἐμελλε νὰ ἐξέλθῃ τῶν χειλέων του. Τὰ μέλη του ἔτρεμον, ἡ γλῶσσά του ἐδίσταζε. Τέλος διὰ πνιγομένης καὶ ἀμυδρᾶς φωνῆς κατῴρθωσε νὰ εἰπῇ :

— Ἐγὼ τὸν ἐσκότωσα ! . . .

— Ποῖον ; ἠρώτησεν ὁ Ἰωσήφ μετὰ σφοδρῶς παλλομένης καρδίας, καὶ γνωρίζων κάλλιστα ὁποῖαν ἐμελλε νὰ λάβῃ ἀπάντησιν.

— Τὸν Τάσσο, τὸν μυλωνᾶ, . . τὸν ἀφέντη μου, εἶπεν ὁ ἀμαξίας.

Τοῦτο δὲ εἰπὼν, ἀνέλαβε θαρρῶς, καὶ πλησιάζων ἔτι μᾶλλον εἰς τὸ οὖς τοῦ ἱερέως, διηγῆται μετὰ τινος παραδόξου ὑπερηφανείας πῶς καὶ διατί εἶχε διαπράξει τὸ ἔγκλημα.

— Εἶχα ἀνάγκη νὰ πάω ἔς τὴν Ἀμερικὴν, ἔλεγε. Ἐγὼ ἐκεῖ πέρα ἕναν ἐξάδελφον, καὶ λέει αὐτός ὅτι ἐκεῖ κερδίζουν πολλὰ καὶ δουλεύουν λίγο. Μοῦ ἤλθε πολλαῖς φοραῖς νὰ κλέψω τὸν

Τασσίλο, ἀλλ' ἐφοβούμεν πάντοτε. Ἐκλείδωνε τὰ λεπτά του ἅμα τὰ ἐπαιρνε, ὅσο λίγα καὶ ἂν ἦταν, καὶ δὲν τὰ ἐβγαζε πειά, παρὰ γιὰ νὰ τὰ πάη εἰς τὴν τράπεζα ἢ γιὰ νὰ πληρώσῃ φουστάνια τῆς γυναικὸς του... πόσα ζώδεψε γιὰ τὰ κουρέλια τῆς!

Τὴν παραμονὴ λοιπὸν—ποῦ λέμε—τῶν ἀγίων ἀποστόλων, εἶχε συνάξῃ ὀκτακόσια φράγκα γιὰ κάτι στάρι ποῦ πούλησε. Τὸν εἶδα κ' ἐκλείδωσε 'ς τὸ γραφεῖό του τὰ χρήματα, καὶ ἄκουσα νὰ λήγῃ τῆς γυναικὸς του, ὅτι τὴν ἄλλῃ μέρα θὰ πῆγαινε τὰ λεπτά εἰς τὴν χώρα. Ἦτον πρῶτ'. Τὸ βράδυ ἐμάλωσαν πάλι, χειρότερα παρὰ κάθε μέρα. Αὐτὴ τὸν ἔβρισε, κείνος τὴν φοβέρισε! Φώναξε τὸν πρωτομάστορη, τοῦ εἶπε πῶς θὰ πάη 'στὴν πόλι, καὶ παράγγειλε τί νὰ κάμωμεν—θὰ λείψω ὅλη τὴν ἡμέρα, εἶπε, κ' ἔφυγε.—Ἦταν ἀκόμη νύκτα· τὸν πῆρα ἀπὸ κοντὰ ἀγάλια ἀγάλια, χωρὶς νὰ με καταλάβῃ κανεὶς· ἔλεγα νὰ τοῦ πάρω τὸν παρὰ 'ς τὸ δρόμο, μόνο τὸν παρὰ. Δὲν εἶχα 'ς τὸ νοῦ μου νὰ τὸν σκοτώσω, ἀλλὰ μοῦ χρειάζονταν τὰ χρήματα, γιὰ νὰ πάω 'ς τὴν Ἀμερική. Τὸ ἀποφάσισα λοιπὸν.. τὰ χρήματα κάνουν ὅλα τὰ κακὰ 'ς τὸν κόσμον. Τὸν ἀκολούθησα καμμιὰ πεντακοσαριὰ βήματα, ὡς ποῦ νὰ ἐτοιμασθῶ. Αὐτὸς δὲ μ' ἔβλεπε, μ' ἐκρυβαν τὰ καλάμια. Καθὼς περνοῦσε τὰ χόρτα, κοντὰ 'ς τὰ μεγάλα δένδρα, μοῦ ἤλθε! Ἦν τότε, εἶπα, ἢ ποτέ! Πῆδησα ἐπάνω του, καὶ τοῦ ἔχωσα τὸ μαχαίρι κάτω ἀπὸ τὴν πλάτη. Ἐπεσε, ξύλο! Τὸν ἔψαξα.. δὲν ἦρα τίποτα! Μοῦ ἤλθε ἡ ἰδέα ὅτι τὸ εἶπε ἐπίτηδες πῶς πάει τάχα 'ς τὴν χώρα, γιὰ νὰ γυρίσῃ ἔξαφνα, νὰ πιάσῃ τὸν ἐραστή. Παράχωσα τὸ μαχαίρι κάτω ἀπὸ ἓνα δένδρον. Μποροῦσα νὰ τὸ ρίξω κατὰ 'ς τὸ ποτάμι, ἀλλὰ λέει ὁ κόσμος, πῶς ὅ,τι σκοτώσῃ ἄνθρωπον δὲ βουλιάζει. Ὅλα τὰ βρῆς χωρὶς ἄλλο, ἂν σκάψῃς 'ς τὴ ρίζα τῆς μεγάλης λεύκας, ποῦ τὴν λένε Δούκα, γιὰτὶ τάχα ἐκάθισε μιὰ φορὰ 'ς τὸν ἴσκιον τῆς ὁ Πέτρος Λεοπόλδος. Ἦτανε τὸ λεπίδι λιγάκι 'ματωμένο, ὅχι πολὺ, γιὰτὶ τὸ αἷμα, βλέπεις, ἔτρεξε μέσα. Ἔτσι συμβαίνει πάντα, ὅταν χτυπᾷ κανεὶς ὅλο ἴσια. Ἐγὼ ἔκαμα μακελλάρης.. Ἐσκώτωνα βώδια, .. καὶ ξέρω. Ὅταν εἶδα ὅτι ὁ γέρο-φιλάργυρος δὲν εἶχε χρήματα ἐπάνω του, θὰ τὸν σκότωνα, μὰ τὸ θεό, ἀκόμη μιὰ φορὰ! Δὲν καταλαμβάνω πῶς τ' ἄφησε 'ς τὸ σπίτι, ἔξω ἂν εἶχε τὴν ἰδέαν ποῦ εἶπα, νὰ ξαναγυρίσῃ γιὰ νὰ πιάσῃ τὴ γυναῖκά του μὲ τὸ Μελεγάρη. Καὶ αὐτὸ θὰ εἶνε, χωρὶς ἄλλο, γιὰτὶ αὐτὸς ἀγαποῦσε τὴν γυναῖκά του πειὸ πολὺ ἀπὸ τὰ χρήματά του. Τὸν γύρισα ἀνάσκελα, καὶ τὸν ἄφησα ἐκεῖ. Ἐπειτα γύρισα 'ς τὸ μύλο κ' ἐπιασα δουλειά, ὡς ποῦ ἤλθαν οἱ ἄνθρωποι καὶ διηγῆθησαν τί ἔγεινε. Τότε ἄφησα τὴ δουλειά,

καὶ ἤλθα μὲ τοὺς ἄλλους νὰ ἰδῶ. Αὐτὸ εἶνε.

Ὅ ταῦτα ἐξομολογούμενος ἀνὴρ ἦτο ἥρεμος καὶ ἀτάραχος. Ὁ ἀκούων ἱερεὺς ἦτο κάτωχρος ἐκ φρίκης, καὶ τὰ χεῖλη του ἔτρεμον ἐκ συγκινήσεως καὶ ταραχῆς.

— Ἄλλ' ἡ σύζυγός του εἶνε φυλακισμένη! καὶ ἡμπορεῖ νὰ καταδικασθῇ! ἐφώνησεν ἐν ἁγωνίᾳ.

— Τὸ ξέρω, εἶπεν ὁ ἄλλος ἀδιαφόρως. Ἀλλὰ δὲν ἡμπορεῖς νὰ με καταδώσῃς.. αὐτὰ ἐγὼ σοῦ τὰ ἐξομολογήθηκα... εἶνε μυστικά.

Καὶ ἦτο ἀληθές. Ὅ,τι δῆποτε, ἂν συνέβαινεν, ἀδύνατον ἦτο εἰς τὸν Ἰωσήφ νὰ ἀποκαλύψῃ ὅ,τι εἶχεν ἀκούσει. Ἡ κεφαλὴ του περιδινεῖτο, οἱ ὀφθαλμοὶ του ἦσαν ἀπλανεῖς, καὶ ὁ δὴν θανάσιμος ἐσφιγγε τὴν καρδίαν του. Κατὰ τὸ βραχὺ αὐτοῦ στάδιον ἀπλότητα μόνον καὶ ἀθωότητα εἶχε γνωρίσει. Εἶχε μὲν ἀκούσει περὶ τῶν ἀνθρωπίνων κακουργημάτων, ἀλλὰ τὰ κακουργήματα αὐτὰ δὲν εἶχον φθάσει μέχρι αὐτοῦ. Ἐγνώριζεν ὀλίγα τινὰ περὶ τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ κόσμου, ἀλλ' οὐδέποτε εἶχε κατορθώσει νὰ τὰς ἐννοήσῃ. Τὸ αἶσθημα δέ, ὅτι ὁ φονεὺς τοῦ Τασσίλου ἦτο ἐκεῖ, πλησίον του, ὅτι τοῦ ὤμιλει ἡ φωνὴ του καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ του τὸν ἔβλεπον, ὅτι ἦτο δυνατόν, καὶ ὅμως ἀπολύτως ἀδύνατον εἰς αὐτόν, νὰ βοηθήσῃ τὴν δικαιοσύνην καὶ νὰ σώσῃ ἁθῶν γυναῖκα, πάντα ταῦτα ἐβάρυνον ἐπ' αὐτόν ὡς ἀφόρητον φορτίον φρίκης καὶ καθήκοντος. Ἐλιποθύμησε, τὰ γόνατά του ἐκάμψθησαν, καὶ κατέπεσεν ἀναισθητος χαμαί.

Ὅτε ἐμαθήτευσεν, δίκαιον εἶχον οἱ διδάσκαλοί του, λέγοντες, ὅτι δὲν θὰ εἶχε τὴν δύναμιν νὰ παλαίσῃ κατὰ τῆς πραγματικότητος τοῦ βίου.

Ὅτε συνῆλθε, νεναρκωμένον ἔχων τὸ τε σῶμα καὶ τὸν ἐγκέφαλον, ἡ ἐκκλησία ἦτο κατασκότεινος, καὶ ὁ ἀνὴρ ὃν πρό μικροῦ εἶχεν ἐξομολογήσει, ἔλειπε.

Συνελθὼν μετὰ κόπου, ἐκάθισεν ἐπὶ ξυλίνου σκάμνου καὶ προσεπάθησε νὰ σκεφθῇ. Ἦσθάνετο αἰσχύνῃ ἐπὶ τῇ ἀδυναμίᾳ του. Τί λοιπὸν ἦτο αὐτός, ὁ ποιμὴν ἀνθρώπων, ἂν ἐκ τῆς πρώτης φρίκης ἥτις τῷ ἀπεκαλύπτετο, κατεπτοεῖτο καὶ ἐλιποθύμει ὡς γυνή, ἀντὶ νὰ ἀποκριθῇ ἐντόνως, ἐπαξίως καταδικάζων; Διὰ τὴν ἀκατονόμαστον αὐτὴν ἀνανδρίαν εἶχε τάχα κριθῇ ἄξιος ἱερωσύνης;

Πρώτῃ του σκέψις ὑπῆρξε ν' ἀπέλθῃ κ' ἐξομολογηθῇ τὴν ἀδυναμίαν καὶ τὸ σφάλμα του εἰς τὸν ἐπίσκοπόν του· ἀλλ' ἐνθυμήθη, ὅτι καὶ τοῦτο δὲν τῷ ἐπετρέπετο, διότι εἰς οὐδέν, ἀπολύτως οὐδένα ἡδύνατο ν' ἀποκαλύψῃ τὸ βδελυρὸν μυστικόν.

Ὁ νόμος ὁ οὐδὲν σεβόμενος δὲν ᾔθελε βεβαίως σεβασθῇ τὸ μυστήριον τῆς ἐξομολογήσεως. Ἀλλ'

ἐγνώριζεν ὅμως, ὅτι οὐδεὶς ἀνθρώπινος νόμος ἡδύνατο ν' ἀπαλλάξῃ αὐτὸν τῆς ἀπολύτου ὑποταγῆς εἰς τὸ καθῆκον ὅπερ ἐλευθέρως εἶχεν ἀναλάβει.

Εἶχε παρέλθει τὸ μεσονύκτιον, ὅτε, τρέμων ἔτι καὶ ψηλαφῶν ἐν τῷ σκότει, ἐπέστρεψεν εἰς τὸ πρεσβυτέριον. Ἐνῷ δ' ἀνέβαινε τὴν κλίμακα τοῦ δωματίου του, ἡ Κάκια, διανοίγουσα τὴν θύραν ἐφώνησε :

— Πού ἦσουν κρυμμένοι τόσῃ ὥρᾳ, καὶ ἔκαίε τοῦ κάκου ὁ λύχνος, καὶ σ' ἐπερίμενε τὸ κρεβάτι σου ; Δὲν εἶσαι νὰ μένης ἔξω τόσο ἄργά, καὶ δὲν ταιριάζει μάλιστα εἰς ἱερωμένον !

— Σιώπαινε γυναῖκα ! εἶπεν ὁ Ἰωσήφ διὰ φωνῆς, ἣν οὐδέποτε εἶχε τέως μεταχειρισθῇ ὁμιλῶν πρὸς τὴν πτωχὴν Κάκιαν.

Εἰσελθὼν εἰς τὸ δωματίον του, ἡσθάνετο ἀνυπομονησίαν νὰ ἐπαινίδῃ τὸ φῶς τῆς πρῶτης, καὶ ἐν τούτοις τὸ ἐφοβεῖτο.

Ὅτ' ἐφάνη ἡ αὐγὴ, δὲν ἔφερεν εἰς αὐτὸν τὴν εἰρήνην ἐφώτισε δὲ μόνον, εἰς ἀπόστασιν ἡμίσεος μιλίου, τὴν στέγην ἣτις ἔσκεπε τὸν φονέα, ὃν δὲν τῷ ἦτο ἐπιτετραμμένον νὰ καταγγεῖλῃ εἰς τὴν δικαιοσύνην. Αἱ συνήθεις τῆς ἡμέρας ἀσχολίαί τῷ ἐπεβάλλοντο, ἀλλ' ἐπελήφθη αὐτῶν ἀλλοφρόνως καὶ μηχανικῶς. Τὰς πλίνθους τοῦ ἐδάφους, τὴν τράπεζαν ἐφ' ἧς ἡ Κάκια εἶχε θέσει τὸν καφέν του κ' ἕνα μικρὸν στρογγύλον ἄρτον, τὸν νεροχύτεν ὅπου ἐκαθάριζεν αὐτὴ θρίδακας, τοὺς γέροντας αἰτινες ἤρχοντο νὰ διηγηθῶσι διὰ μακρῶν τὰς ἀθλιότητάς των καὶ νὰ ζητήσωσι παραμυθίαν, τὸν λάμποντα πρὸ τῆς φλῆς ἥλιον, τὰς ῥαμφοκοπούσας τὰ ψυχία ὄρνιθας, πάντα ταῦτα τὰ οἰκεῖα πράγματα, τὰ ἔβλεπεν ὡς ἐν ὄνερῳ, καὶ οἰοεὶ διὰ πυκνοῦ πέπλου ὁμίχλης.

Ὁ μικρὸς αὐτὸς οἰκίσκος, ὁ ὑπὸ κυπαρίσσων σκιαζόμενος, ὅπου εἶχεν ἐλπίσει νὰ ζήσῃ ἐν εἰρήνῃ, τῷ ἐφαίνετο φυλακὴ, ὅπου ἐτήκετο ἡ καρδιά του προσδοκῶσα τὸν θάνατον.

Περὶ τὸ τέλος τῆς ἐβδομάδος, ὑπέικων εἰς ἀκαταμάχητον ὥθησιν, ἣτις ἀπὸ ἡμερῶν ἤδη τὸν ἐκέντριζεν, ἡγέρθη σκοτεινὴν τινα νύκτα, ἀνῆψε φανόν, κ' ἐξῆλθε κλοπίως τοῦ δωματίου του, ὡς ἂν εἶχεν ἁμαρτωλὸν τινα σκοπόν. Ἐλαβεν ἐκ τῆς μικρᾶς καλύβης, ὅπου ἐφυλάσσοντο τὰ ἐργαλεῖα, τὸν λίσγον τοῦ νεκροθάπτου, καὶ κατηνύνη πρὸς τὸ μέρος ὅπου εἶχεν εὗρεθῇ τὸ πτώμα τοῦ Τάσσου Τασσίλου. Ὑπὸ τὸ σελήναϊον φῶς κατεφαίνετο ὕψηλὴ καὶ μεγαλοπρεπὴς ἡ λευκὴ τῆς Λομβαρδίας, ἧς εἶχε φεισθῇ ὁ πέλεκυς, διότι οἱ χωρικοὶ τῆς Μάρκας εἶχον μείνει πιστοί, — ὅσον ἐφάνεν ὁ νοῦς των, — εἰς τὴν καταλυθεῖσαν ἀρχήν. Ἀφυπνισθέντα ὑπὸ τῶν βημάτων τοῦ Ἰωσήφ, πτηνὰ τινα λωφάζοντα ἐντὸς τῶν κλάδων, ἀπέπησαν θορυβδῶς πτερυγίζοντα. Τὸ φῶς

τῆς σελήνης δὲν εἰσεχώρει μέχρις ἐδάφους ὑπὸ τὰ μεγάλα δένδρα. Ὁ ἱερεὺς ἀπέθηκε χαμαὶ τὸν φανόν του καὶ ἤρξατο σκάπτων. Μετὰ τινὰς σσιγμὰς ὁ λίσγος ἀπῆντησεν στίλβον ἀντικείμενον ἥτο μαχαίριον ὀλίγον ἐπικυρτον, ἐξ δακτύλου μακρόν, ἐξ ἐκείνων ἅτινα φέρουσι πάντοτε οἱ ἰταλοὶ τῶν κατωτέρων τάξεων, ὅπλον φονικόν, τὸ συνειθέστατον ἐν τῷ τόπῳ.

Τὸ ἐθεώρησεν ἐπὶ μακρόν. Ὡ! ἂν ἦτο δυνατόν τὸ ἄψυχον ἐκεῖνο πρᾶγμα νὰ διηγηθῇ τί εἶχε πράξει.

Γονυπετὴς ἐπὶ τοῦ χώματος καὶ ἀτενὲς ἔχων τὸ βλέμμα, ἔμενεν ἀκίνητος καὶ οἰοεὶ ἐν παραισθησίᾳ! Τέλος ἀπέθηκε τὸ μαχαίριον ὅπου τὸ εὗρε, καὶ ἱσοπέδωσεν ἐπ' αὐτοῦ τὴν γῆν. Τὸ ἔδαφος ἦτο ξηρόν, καὶ δυσκόλως ἡδύνατό τις νὰ παρατηρήσῃ πού εἶχεν ἀνασκαφῇ. Βραδυπατῶν ἐπέστρεψεν εἰς τὸ πρεσβυτέριον, πεπεισμένος πλέον ὅτι ἡ ἐξομολόγησις τοῦ Γεωργίου ἦτο ἀληθεστάτη. Νέοι τινὲς χωρικοὶ ὀδηγοῦντες κτήνη εἰς μακρὴν ἀγοράν, τὸν συνήντησαν, καὶ τὸν ἐχαίρετισαν μετὰ σεβασμοῦ, εἰτα δέ, ἀφοῦ ἐμακρύνθησαν, ἤρχισαν γελῶντες.

Τὶ νὰ ἔκαμνεν ἄραγε ὁ ἐφημέριος αὐτὴν τὴν ὥραν, μ' ἕνα λίσγον εἰς τὰς χεῖρας ; Μὴ τυχὸν ἀνεζήτει θησαυρόν ; Ὑπῆρχε παράδοσις ἐν τῇ χώρᾳ, ὅτι σάκκοι γεμάτοι φλωρία ἦσαν θαμμένοι πλησίον τοῦ ποταμοῦ, ἵνα διασωθῶσιν ἀπὸ τῆς ἀρπαγῆς τῶν γάλλων, κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ πρώτου ὑπάτου.

Ὁ Ἰωσήφ, οὐδ' ὑποπτεύων καὶ τὰ σχόλια των, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ ἤνοιξε τὴν ἐκκλησίαν, ὅπου ἔμεινε μακρὸν προσευχόμενος. Εἰτα ἀφύπνισε τὸν σκευοφύλακά του καὶ παρήγγειλεν εἰς αὐτὸν νὰ σημάνῃ διὰ τὴν πρώτην λειτουργίαν. Ὁ ἄνθρωπος ἡγέρθη δυσθυμῶν, διότι ἦτο νυξ ἀκόμη, καὶ τὴν ἐπαύριον διηγείτο εἰς τοὺς γείτονας περὶ τῶν παραδόξων τρόπων τοῦ ἐφημερίου, περιερχομένου ἀνησυχῶς ἐν τῷ δωματίῳ του, ἐγειρομένου κ' ἐξερχομένου πολλάκις τὴν νύκτα. — Τὸ κατ' αὐτόν, ἔλεγε, δὲν ἡδύνατο πλέον νὰ ὑποφέρῃ. Καὶ ἡ ὑγεία του καὶ ἡ ὑπομονὴ του εἶχον πλέον ἐξαντληθῇ.

Αἰσθημὰ τι δυσφορίας, ὁ σημεῖραι ἰσχυρότερον, διεδίδετο ἐν τῷ χωρίῳ. Γυναῖκά τινα προέτειναν τὴν ἰδέαν ν' ἀποταθῶσιν εἰς τὸν ἐπίσκοπον· ἀλλ' ἐφοβεῖτο ἕκαστος νὰ προβῇ πρῶτος, οὐδεὶς δ' ἐγνώριζε πῶς ἦτο δυνατόν νὰ πλησιάσῃ τοιοῦτον ὕψηλόν ὑποκείμενον, καὶ τὰ πράγματα ἔμειναν. Ἡ ἀνησυχία ἐν τούτοις καὶ ἡ ἔχθρα, ἣν προεκάλουν αἱ πράξεις τοῦ ἐφημερίου, νύξανον ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, καὶ συγχρόνως ἐκραταίουτο ὅσο ἡ ἐντύπωσις, ὅτι ἐγνώριζε περὶ τοῦ φόνου τοῦ μυλωθροῦ πολὺ περισσότερα ὥσαν ἔλεγεν.

Ἐκεῖνον δὲ ἐκυρίευεν ὁ σημεῖραι πλειότερον ἢ φρίκη τοῦ συναισθημάτος, ὅτι ἦτο συνένοχος τοῦ

δολοφόνου. Μὴ δὲν ἦτο συνενοχὴ ἡ σιωπὴρὰ περὶ σιγῆς συμφωνία ἀπέναντι τοῦ ἀθλίου ἐκείνου; Ἡ φυσικὴ τοῦ ἀδυναμίας, ἡ ἀσθένεια τῶν νεύρων του, δὲν ἦσαν βεβαίως πρόσφορα νὰ κρατύνωσιν αὐτὸν ὑπὸ τοιοῦτο βαρὺ φορτίον καὶ τοσοῦτο φρικώδη διαλογισμόν.

— Εἶνε τιμωρία, ἡ ὁποία μὲ ἤρε, διότι τὴν ἐσυλλογίσθην πολὺ συχνὰ αὐτὴν τὴν γυναῖκα, διότι ἡ τύχη της μὲ συνεκίνησε πολὺ, — διενοεῖτο καθ' ἑαυτὸν, καὶ ἔφρισε πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ἀμαρτίας του.

Ἀφ' ἧς ἐδέχθη τὴν ἐξομολόγησιν τοῦ ἀμαζέως δὲν ἐτόλμα πλέον νὰ ζητήσῃ συνέντευξιν μετὰ τῆς Ἐλευθερίας. Πῶς νὰ συναντήσῃ τὸ βλέμμα της, ὅπερ τοσαύτην ἐξέφραζεν ὀδύνην καὶ νὰ συναισθάνεται ὅτι μίαν μόνον λέξιν εἶχε νὰ εἰπῇ ὅπως τῇ ἀποδώσῃ τὴν ἐλευθερίαν, καὶ ὅτι τὴν λέξιν αὐτὴν ἀδύνατον ἦτο εἰς αὐτὸν νὰ τὴν προφέρῃ; Ἐτρεμε μήπως, βλέπων τὸ μαρτύριον τῆς γυναικὸς ἐκείνης, ἧς ἐνώπιον ἠσθάνετο ἑαυτὸν τοσοῦτον ἀσθενῆ καὶ συγκεκινημένον, ἐγίνετο ἄπιστος εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ καὶ προέδιδε τὸ μυστικόν, ὅπερ ὤφειλε νὰ φυλάξῃ ἀντὶ πάσης θυσίας. Ὡς πάντες οἱ δειλοὶ καὶ διστακτικοὶ χαρακτῆρες, ἀνέβαλε καὶ ἀνέμενε.

Μὴ ὑποπτεύων πόσον ἡ κοινὴ προκατάληψις ἐξεφράζετο ἐναντίον του, καὶ περὶ μίαν μόνον ἀπησχολημένους ἰδέαν, ἐξηκολούθει τυπικῶς τὸν ἱερατικὸν τοῦ βίον, ἐκτελῶν τὰ ἐκκλησιαστικά του νόμιμα, χωρὶς νὰ ἔχῃ συνείδησιν ἄλλην τῶν πράξεών του ἢ ὅσην εἶχον τὰ κηρία, ἅτινα ἀνῆπτεν ὁ ἐκκλησιάρχης. Ἡ ἐξομολόγησις τοῦ Γυριστοῦ κατεῖχεν ἡμέρας καὶ νυκτὸς τὴν διάνοιάν του. Τὴν ἐβλέπεν, ὡς ἂν ἦτο γεγραμμένη δι' αἱματηρῶν γραμμάτων ἐπὶ τῶν τοίχων τοῦ δωματίου του καὶ αὐτῆς τῆς ἐκκλησίας. Ὁ φονεὺς ἦτο ἐκεῖ, ἐλεύθερος, ἐργαζόμενος ἐν μέσῳ ἀγρῶν μετὰ τῶν συντρόφων του, περιφερόμενος, ὁμιλῶν, γελῶν, ἀνυπόπτως ὡς τὸ μὴ γεννηθὲν ἐτι παιδίον. Καὶ ὅμως ἡ Ἐλευθερία ἦτο δεσμώτις καὶ μίαν μόνον εἶχεν ἐλπίδα, .. νὰ ἀθωωθῇ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἂν συνέβαινε, τὸ αἶσχος τοῦ προσαφθέντος ἅπαξ ἐγκλήματος θὰ ἔμενε πάντοτε ἐπ' αὐτῆς καὶ θὰ συνεσκότιζεν ὅλον της τὸ μέλλον. Ἀλλως δέ, μεθ' ὅσα εἶχεν εἰπεῖ ὁ ἔραστής της, ἀπλῆ τις ἀθώωσις ἔνεκα ἐλλείψεως ἀποδείξεων θὰ τὴν ἄφριε πάντοτε ὑπὸ τὸ βάρος τῆς ἀμφιβολίας, καὶ θ' ἀπέκλειεν αὐτὴν πάσης χαρᾶς καὶ ἐπαγγελίας τοῦ βίου. Πᾶσα χεὶρ θὰ ἠγείρετο κατ' αὐτῆς, καὶ τὰ παιδιά ἐτι θὰ τὴν ἐδείκνυν διὰ τοῦ δακτύλου, ὡς γυναῖκα θελήσασαν νὰ φονεύσῃ τὸν σύζυγόν της.

ὑπὸ τῶν διαλογισμῶν τούτων βασιανιζόμενος μετέβη μίαν ἡμέραν εἰς τὴν ἑπαυλιν, ὅπου εὔρε τὸν Φάλλον καθήμενον πρὸ τοῦ γραφείου του, ἐντὸς τοῦ μεγάλου σηκοῦ ἐνός τῶν παραθύρων

καὶ ἀσχολούμενον εἰς τακτοποιήσιν λογαριασμῶν.

— Ἡξεύρεις, τοῦ εἶπε διὰ βραδείας καὶ ταπεινῆς φωνῆς, ὅτι ἡμέρα τῆς δίκης ὠρίσθη ἡ δεκάτη τοῦ προσεχοῦς μηνός;

Ὁ νέος, ἀνακλιθεὶς ἐπὶ τῆς ἑδρας του, κατένευσε.

— Καὶ σύ; ἐξηκολούθησεν ὁ Ἰωσήφ, μετὰ παραδόξου ἐκφράσεως τῶν βλεμμάτων του. Ἄν ἀθωωθῇ, θὰ ἔχῃς τὴν γενναιότητα νὰ δείξης ὅτι πιστεύεις εἰς τὴν ἀθωότητά της; ἢ τὴν νυμφευθῆς, ὅταν ἀπολυθῇ;

Ἡ ἐρώτησις ἦτο ἀπότομος καὶ ἀπροσδόκητος. Ὁ Φάλλος ὠχρίασεν ἐλαφρῶς. Ἐδίσταζε.

— Δὲν θὰ τὸ κάμῃς, εἶπεν ὁ Ἰωσήφ.

— Δὲν εἶν' αὐτό, ἀπήντησεν ὑπεκφεύγων ὁ Φάλλος. Δὲν κρύπτω ὅτι θὰ τὸ ἤθελα.

Ἦτο πρόδηλον! Ὁ ἐφημέριος δὲν ἐγνώριζε πολὺ τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν, ἀλλ' ἐνόει τί ἐσήμαινεν ἡ ψυχρὰ ἐκείνη ἀπάντησις.

— Ἐνόμιζα, ὅτι τὴν ἠγάπας. Βλέπω ὅτι ἡπατώμην, ὑπέλαβε μετὰ τινος πικρίας.

Καὶ αἰφνιδίον ἐρύθημα ἐφάνη πρὸς στιγμὴν ἐπὶ τῆς κηρίνης ὠχρότητος τῆς μορφῆς του.

Ὁ Φάλλος ἠτένισεν ἐπ' αὐτὸν αὐθαδὲς βλέμμα.

— Ἰερωμένος ἀνθρωπος δὲν ἔπρεπε ν' ἀνακατεύεται εἰς τοιαῦτα πράγματα. Νὰ τὴν ἀγαπῶ! Βέβαια, τὴν ἀγαπῶ! Δυνάω ὅταν συλλογίζωμαι ὅτι εἶνε κλεισμένη μέσα εἰς φυλακὴν, .. καὶ θὰ ἔκοπτα τὸ χέρι μου, διὰ νὰ τὴν σώσω... Ἀλλὰ νὰ τὴν πάρω, ἂν ἀθωωθῇ, .. εἶνε ἄλλο πρᾶγμα, σοῦ τὸ λέγω καὶ πάλιν. Δὲν φθάνει νὰ ἀθωωθῇ ἀπὸ τὸ δικαστήριον, διότι μ' αὐτὴ δὲν θὰ γίνῃ ἀθώα οὔτε δι' ἐμὲ οὔτε διὰ τὸν τόπον μου, οὔτε διὰ τοὺς κατοίκους τῆς Μάρκας.

Ἐγερθεὶς δέ, ἀπώθησεν ὀργίλως τὴν ἑδραν του. Ἡσχύνετο βεβαίως δι' ὅσα εἶπεν ἄλλὰ τὰς ἰταλικὰς φύσεις, καὶ αὐτὰς τὰς ἐμπαθεστάτας, κυβερνᾷ ὑπὲρ πᾶσαν ὁρμὴν ἢ φρόνησις καὶ τὸ καλῶς ἐννοοῦμενον συμφέρον. Ὁ Ἰωσήφ ἐθεώρει αὐτόν, βαθυτάτην ἐγκρύπτων περιφρόνησιν εἰς τὰ βάθη τῶν σκοτεινῶν τοῦ ὀφθαλμῶν. Ὁ ὠραίος ἐκεῖνος καὶ ἀρρενωπὸς ἔραστής τῷ ἐφαίνετο ἐλεινὸν πλᾶσμα, δειλὸν ἄχθος ἀρούρης.

— Ἀμφιβάλλει λοιπὸν ἡ καρδιά σου περὶ αὐτῆς; εἶπε μετὰ περιφρονήσεως.

Καὶ κατηυθύνθη πρὸς τὴν θύραν, ἥτις ἔφερεν ἐπὶ τὸ ἀνδρὸν.

— Ὅχι, μὰ τὸν θεόν, ἐφώνησεν ὁ Μελεγάρης, δὲν ἀμφιβάλλω δι' αὐτήν, ὅχι, δὲν ἀμφιβάλλω οὐδὲ ὦραν οὐδὲ στιγμὴν! Ἀλλὰ νὰ κάμω καὶ τοὺς ἄλλους νὰ τὸ πιστεύσουν, εἶνε δύσκολον, .. Θὰ τὴν φροντίσω, θὰ τὴν προστατεύσω, ἂν ἀθωωθῇ, .. θὰ τὴν ἔχω φίλην. Ἀλλὰ νὰ τὴν νυμφευθῶ, νὰ τὴν ὑπάγω εἰς τὴν οἰκογένειάν μου, νὰ ἀκούω νὰ λέγουν ὅλοι ὅτι ἡ γυναῖκά μου ἦτον εἰς τὴν φυλακὴν... διὰ φόνον, — ἀδύνατον. Κα-

νείς ἄνθρωπος μέ ὑπόληψιν δὲν θὰ τὸ ἔκαμνε. Ἐρωτεύεται κανεῖς... διὰ τὸν ἔρωτα, ἀλλὰ νυμφεύεται διὰ τὸν κόσμον.

Κ' ἐξηκολοῦθει λαλῶν, ἀλλ' οὐδεὶς τὸν ἤκουε πλέον, πλὴν τῶν μικρῶν σαυρῶν, αἵτινες προέκυπτον διὰ τῆς φιλίας. Ὁ Ἰωσήφ εἶχε γείνει ἄφαντος.

Ὁ νέος ἐπανελάβε τὴν γραφικὴν τοῦ ἐργασίαν, ἀλλ' ἠσθάνετο δυσφορίαν τινα καὶ δὲν κατάρθου νὰ διευκρινήσῃ τοὺς λογαριασμούς του. Ἐλαβε τὸ ὄπλον του, ἐσύριξε τὸν κυνά του, καὶ ἐξῆλθε πρὸς τοὺς λόφους, ὅπου ἤλπιζε νὰ διασκεδάσῃ κυνηγῶν πέρδικας καὶ λαγούς.

Ἦτο φοβερά ἡρετισμένος κατὰ τοῦ ἐφημερίου, ἰδίως δὲ διότι συνησθάνετο ὅτι ἐφάνη πρὸς αὐτὸν δειλὸς καὶ ἄσπλαγχος ἐραστής. Καὶ ὅμως, τὸ κάτω κάτω, δὲν εἶχεν εἰπεῖ τι ἄλλο ἢ ὅ,τι ἕκαστος θὰ ἔλεγεν ἀντ' αὐτοῦ.

Ἡ κοινὴ ἀμφοτέρων λύπη εἶχε τὸ κατ' ἀρχὰς ἐλκύσει τὴν καρδίαν του πρὸς τὸν Ἰωσήφ, τὸν μόνον ὅστις ἐκόπτετο περὶ τῆς τύχης τῆς Ἐλευθερίας. Σήμερον ὅμως κατελάμβανε πάλιν τὴν καρδίαν του ἡ παλαιὰ ὑποψία, καὶ πᾶσα μετ' αὐτῆς ἡ ἀγρία κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἀντιπάθεια, ἣν εἶχεν ἀφοπλίσαι ἐν ἀρχῇ ἡ προσήνεια τοῦ ἐφημερίου.

— Χωρὶς ἄλλο εἶνε ὑποκριτὴς καὶ ψεύστης, ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν μοχθηρῶς. Ποῖος ἤξεύρει ἐὰν δὲν εἰμopoῖ νὰ ἐκτελέσῃ καὶ φόνον;

Ἐγνώριζε κάλλιστα ὅτι ἡ ἰδέα τοῦ αὐτῆς ἦτο παραλογισμός. Ὁ Ἰωσήφ ἦτο γνωστός ὡς ἄνθρωπος ἀνίκανος νὰ βλάψῃ μὴδ' ἡ ἀποστροφὴ του πρὸς τὰς κακώσεις τῶν ζώων εἶχε καταστήσει αὐτὸν πολλὰκις χλεύην τῶν παιδίων, ὅσαςκις ἀπέσπα τῶν χειρῶν των πτηνὰ καὶ ἀπηγόρευεν εἰς αὐτὰ νὰ λιθοβολῶσι τὰ ἐρίφια, ἅτινα ἦγον εἰς βοσκήν.

— Εἶνε ἀβάφτιστα! ἔλεγον γελῶντα τὰ παιδία.

— Ὁ Θεὸς τὰ βαπτίζει! ἀπήντα ἐκεῖνος.

Ἦτο παραφροσύνῃ ἀληθῶς νὰ ὑποτεθῇ ὅτι τοιοῦτος ἄνθρωπος, τρυφερός ὡς γυνή, καὶ ἥπιος ὡς κυνῆριον ἰσπανικόν, ἠδύνατο νὰ φονεύσῃ τὸν Τάσσον Τασσίλον εἰς ὀλίγων βημάτων ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας του, ἐπὶ ἁγίου σχεδὸν ἐδάφους. Καὶ ὅμως ἡ ἰδέα αὐτῆ ἀνεκλαδῶθη θαυμάσιον ἐν τῇ διανοίᾳ τοῦ Φάλκου Μελεγάρη, καὶ ἀπέβη τέλος εἰς βεβαιότητα. Ὑπὲρ πᾶσαν ὑπόθεσιν ἐκείνην βεβαίως ἀποδεχόμεθα ἀπληστότερον, ἥτις συμβιβάζεται κάλλιον πρὸς τὰς προλήψεις ἡμῶν. Ὁ Φάλλκος παρημέλει τὰ ἔργα καὶ τὰ χρέη του ὅπως ἐπώσῃ ἀνετώτερον τὰς ὑποψίας του, καὶ κρατύνῃ αὐτὰς ἐν τῷ λογισμῷ του, συνάγων πανταχόθεν τ' ἀσημαντότερα τῶν γεγονότων, ὅσα ἠδύνατο νὰ ἐνθυμηθῇ. Πανταχοῦ δέ, εἴτε ἐν τῇ ἀγορᾷ τῶν ἵππων, εἴτε κατὰ τὰ οἶνοπρατήρια,

ἐν τοῖς ἀγοραῖς τὴν μεσημβρίαν ἐν μέσῳ τῶν χωρικῶν του, ἢ τὴν νύκτα πλανώμενος ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης ἀνὰ τοὺς ἐρήμους κήπους τῆς ἐπαύλεως, αὐτὸν αἰωνίως, αὐτὸν καὶ μόνον τὸν λογισμὸν εἶχεν ἐν τῇ κεφαλῇ του.

Ἡ ὀδύνη αὐτοῦ καὶ ἡ μανία εὗρισκον καὶ αὐτὴν τὴν ἀνακούφισιν, ὅτι ἠδύνατο νὰ στρέψωσιν ὅλον αὐτῶν τὸ μῖσος κατὰ τινος ζῶντος. Μένων μόνος καὶ ἀναπολῶν τὰ γενόμενα, ἐνθυμεῖτο πολλὰ ἀσήμαντα περιστατικά, ἅτινα ἐφαίνοντο ἐπικυροῦντα τὰς κατὰ τοῦ ἐφημερίου ὑποψίας του. Ἀθησκός ὢν, ἔκρινε φυσικώτατον οἶον δῆποτ' ἐγκλημα μέλους τινὸς τοῦ κλήρου. Ὁ ἄπιστος εἶν' ἐπίσης μύωψ καὶ ἀλαζῶν ἐν τῇ ἀπιστίᾳ του, ὅσον ὁ θρησκός δύναται νὰ ᾔνῃ ἐν τῷ φανατισμῷ του. Ὁ Μελεγάρης ἦτο νέος προσηνής, φαιδρὸς φύσει καὶ γενναῖος, ἀλλ' εἶχε τὰς προλήψεις τοῦ καιροῦ του καὶ τοῦ τόπου του, ἀσμένως δὲ ἐπίστευεν ὅτι ὁ ἱερεὺς εἶνε καταχθόνιον τι, καὶ ὅτι τὸ ῥάσος του καλύπτει πλῆθος ἄπειρον ἀμαρτημάτων.

— Νομίζω ὅτι γνωρίζεις ἐν ἐκτάσει τί συνέβη, εἶπε τραχέως μίαν ἡμέραν συναντήσας τὸν πάτερ-Ἰωσήφ ἐπὶ στενῆς τινος ἀτραποῦ, καὶ ἀτενίσας ὑπόπτως τοὺς ὀφθαλμούς του ἐπὶ τὴν κύπτουσαν μορφήν τοῦ ἱερέως, ὅστις ἔμεινε σιγῶν.

Εἶπε ταῦτα ἀπερισκέπτως, οὐδ' ἠδύνατο ἴσως νὰ ἐξηγήσῃ τί ἤθελε νὰ εἰπῇ. Ἀλλ' ἡ ἀμνηχανία καὶ ἡ σιωπὴ τοῦ Ἰωσήφ τῷ ἐφάνησαν παραδόξως κυροῦσαι τὰς ὑποψίας του.

— Ἀν γνωρίζῃς τίποτε τὸ ὁποῖον εἰμopoεῖ νὰ τὴν σώσῃ καὶ δὲν ὁμιλεῖς, προσέειπεν παραφερόμενος, ἅς σὲ πάρουν ὅλοι οἱ διάβολοι, τοὺς ὁποίους πιστεύεις περισσότερον παρὰ τὸν θεόν, καὶ νὰ σὲ τυραννοῦν αἰωνίως.

Ὁ Ἰωσήφ δὲν ἤνοιξε τὸ στόμα, καὶ ἀπεμακρύνθη νευρικῶς σταυροκοπούμενος.

— Σ' τὸ διάβολο ὅλοι οἱ παπάδες! εἶπεν ὁ νέος. Ἀχ! νὰ εἰμopoεῖς κανεῖς νὰ τοὺς μεταχειρισθῇ ὅπως μεταχειρίζεται τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Ἀλλὰ τὰ ῥάσα των σκεπάζουν τὴν ἀτιμίαν καὶ καὶ τὴν ἀδυναμίαν των, σὰν νὰ ἦσαν γυναῖκες.

Ἦτο ἔξω φρενῶν ἐξ ὀδύνης καὶ λύσσης, ἰδίως δὲ ἐκ τοῦ αἰσθήματος τῆς ἀδυναμίας του. Ἦτο νέος ἰσχυρός, φλογερῶς ἐρωτευμένος, καὶ ὅμως οὐδὲν ἄλλο ἠδύνατο πρὸς σωτηρίαν τῆς γυναῖκός ἢν ἠγάπα, ἢ ὅ,τι θὰ ἔπραττε παιδίον μικρόν, ὅ,τι θὰ ἔπραττεν ὁ μὴ ἔχων καρδίαν εἰς τὸ στήθος, μήτε αἷμα εἰς τὰς φλέβας του.

Ἐκτοτε, ὅσαςκις ἀπήντα τὸν ἐφημέριον, οὐδὲ τὸν πῖλόν του ἠγγίξε. Μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης οὐδέποτε εἶχε παραλείψει τὴν ἐνδειξιν αὐτῇν τοῦ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν σεβασμοῦ του. Ἐγνώριζεν ὅτι ὁ αὐθέντης του ἐβλεπεν εὐχαρίστως τὸ εἰς τοὺς χωρικοὺς διδόμενον καλὸν αὐτὸ παράδειγμα. Ἀλλὰ τοῦ λοιποῦ οὐδὲ καὶ τὸ ἐσυλλογίσθη.

— Ἄν ὁ Σέρ Βάλδος μὲ διώξη δι' αὐτό, ἔλγε καθ' ἑαυτόν, ἀδιάφορον. Δὲν θὰ πατήσω πλέον εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Μοῦ ἔρχεται νὰ τὸν πνίξω αὐτὸν τὸν καταραμένον βασοφόρον.

Ἡ ὑπόψια εἶνε δηλητηριῶδες φυτόν· ὠριμάζει δὲ ταχέως ἂν ριζώσῃ. Ὁ Φάλλκος Μελεγάρης κατώρθωσε τέλος νὰ πεισθῇ ὅτι αἱ ὑπόψιαι τοῦ ἦσαν αὐτὴ ἡ ἀλήθεια, καὶ ὅτι ταχέως ὅλος ὁ κόσμος θὰ ἐφρόνει τὰ ἴδια.

(Ἐπεταί τὸ τέλος).

— 101 —

## ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον ὄφλλον.]

B'

### 1 Ἰανουαρίου — 12 Ἰουλίου 1864.

Ταραχαί — Τροποποιήσις τοῦ Ὑπουργείου — Πτώσις τοῦ Ὑπουργείου Βούλγαρη — Ὑπουργεῖον Κανάρη — Ἐνωσις τῆς Ἑπτανήσου — Ἀφίξις τοῦ Προέδρου τῆς ἰονίου Βουλῆς — Ὑπουργικὴ κρίσις — Ὑπουργεῖον Βάλβη — Περιοδεία τοῦ Βασιλέως εἰς Πελοπόννησον. —

Ἐνεκα τῆς δημοσιεύσεως ἐν τῇ ἐφημερίδι «Τὸ Φῶς» ἄρθρου τινὸς προσβάλλοντος τὸν αὐτάρχην Σκαρλάτον Σούτσον διὰ τὰς γενομένας προσκλήσεις εἰς τὸν Βασιλικὸν χορὸν τῆς 1ης Ἰανουαρίου, ὁ υἱὸς τοῦ αὐτάρχου Ἀλέξανδρος Σούτσος, ἀξιωματικὸς τοῦ ἱππικοῦ, μετέβη τῇ 27 Ἰανουαρίου εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ συντάκτου τοῦ Φωτὸς Σοφοκλέους Καρύδη, καὶ ἐκτύπησεν αὐτὸν διὰ τῆς σπάθης του. Ὁ Καρύδης ἐξῆλθεν αἱματόφυρτος καὶ συνήθροισεν ἱκανὸν πλῆθος πολιτῶν, ἐπὶ κεφαλῇς τῶν ὁποίων μετέβη παρὰ τῷ Πρωθυπουργῷ Βούλγαρη, ζητῶν ἱκανοποιήσιν. Ὁ Βούλγαρης ἐπροσπάθησε νὰ καθισχυράσῃ τὸ πλῆθος, εἶχε δ' ἐπιτύχει τὴν διάλυσιν αὐτοῦ, ὅτε ἐφάνη ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Πανεπιστημίου ὁ υἱὸς τοῦ αὐτάρχου. Τοῦτο ἠρέθισεν ἐκ νέου τὸν ἀποχωροῦντα λαόν, ὅστις ἐπετέθη διὰ πετρῶν κατὰ τοῦ Σούτσου, μόλις διασωθέντος ἐν τῷ φρουραρχείῳ, ὅπου ὠδήγησαν αὐτὸν οἱ πρὸς σύλληψιν του ἀποσταλέντες χωροφύλακες. Ὁ λαὸς διηυθύνθη τότε εἰς τὰ ἀνάκτορα, κραυγάζων *Ζήτω ὁ Βασιλεὺς! Κάτω ὁ Σούτσος!* Ὁ Βασιλεὺς, ταραχθεὶς, ἔπεμψεν ἵνα μάθῃ τί ζητεῖ τὸ πλῆθος, καὶ συγκατετέθη ἵνα δεχθῇ τριμελῆ ἐπιτροπὴν, καὶ ἀκούσῃ τὰ κατὰ τοῦ αὐτάρχου καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ παράπονα, καὶ περὶ μὲν τοῦ δευτέρου διεβεβαίωσεν ὅτι ἤθελε τιμωρηθῇ κατὰ τοὺς νόμους, περὶ δὲ τοῦ πρώτου ἀπέκρουσε τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ λαοῦ, διέσχυρισθεὶς ὅτι ἦτο κύριος νὰ ἔχῃ παρ' ἑαυτοῦ οἰονδήποτε ἤθελεν αὐτάρχην. Οὕτω διελύθη τὸ πλῆθος, τὴν δ' ἐπιού-

σαν ὁ εἰσαγγελεὺς Μιχαηλίδης ἔπεμψε κλήσεις οὐ μόνον πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον Σούτσον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν αὐτάρχην, ἄνευ προηγουμένης ἀνακρίσεως, ἢ προειδοποιήσεως. Ὁ Βασιλεὺς ἐθεώρησε προσβεβλημένην τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ Στέμματος, καὶ ἐζήτησε τὴν παῦσιν τοῦ Εἰσαγγελέως, προσέτι δὲ καὶ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Διοικητικῆς ἀστυνομίας Ἰωάννου Καραγιαννοπούλου, ὡς μὴ προλαβόντος τὴν ὀχλαγωγίαν. Ὁ Βούλγαρης, μετὰ τινὰ ἀντίστασιν, συγκατετέθη ἵνα μετατεθῇ ὁ Μιχαηλίδης ὡς ἀντεισαγγελεὺς τῶν ἐν Ἀθήναις Ἐφετῶν, ἐπροσπάθει δὲ νὰ σώσῃ τὸν Διευθυντὴν τῆς Ἀστυνομίας· ἀλλ' ὁ Βασιλεὺς ἔπεμψεν ἀπευθείας πρὸς τὸν Καραγιαννόπουλον τὸν Τιμολέοντα Φιλήμονα, καὶ προσεκάλεσεν αὐτὸν νὰ παραιτηθῇ, ὅπερ οὗτος αὐθωρεὶ ἔπραξεν, ὁ δὲ Βούλγαρης ἀντικατέστησεν αὐτὸν διὰ τοῦ πληρεξουσίου Σπετσῶν Θεοχάρη.

Μόλις εἶχον παρέλθει ὀλίγοι ἡμέραι, καὶ νέαι ταραχαὶ συνέβησαν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, ἔνεκα τῆς ἐκλογῆς τοῦ Διοικητοῦ τῆς Πανεπιστημιακῆς φάλαγγος· ἐδέησεν ἐπομένως ἵνα διακοπῶσιν ἐπὶ δεκαπέντε ἡμέρας αἱ παραδόσεις, ὑπεβλήθη δὲ πρότασις εἰς τὴν Συνέλευσιν ὑπὸ τοῦ πληρεξουσίου Χαραλάμπους Ζυμβρακάκη περὶ διαλύσεως τῆς πανεπιστημιακῆς φάλαγγος.

Περὶ τὰ μέσα δὲ τοῦ Φεβρουαρίου, ὁ διορισμὸς τοῦ Σωτηρίου Πετμεζᾶ, ὡς Διευθυντοῦ τοῦ Τμήματος τοῦ πυροβολικοῦ ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Στρατιωτικῶν, νέαν ἐπροκάλεσεν ὑπουργικὴν κρίσιν. Ἐπὶ τῶν ἀπαισιῶν ἡμερῶν τοῦ Ἰουνίου εἶχεν ἐγερθῇ διένεξις τις μεταξὺ τοῦ διοικοῦντος τότε τὸ πυροβολικὸν Σωτηρίου Πετμεζᾶ καὶ τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ σώματος τούτου, πολλὰ δὲ ὕβρεις καὶ ἀπειλαὶ ἀντηλλαγῆσαν διὰ τε τῶν ἐφημερίδων καὶ διὰ φυλλαδίων. Ὁ Πετμεζᾶς διατέλει ἔνεκα τούτου μεμακρυσμένος τοῦ σώματος τοῦ πυροβολικοῦ, ὅτε διωρίσθῃ αἰφνιδίως ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν Στρατιωτικῶν. Ὁ διορισμὸς οὗτος ἠρέθισε τὰ μέγιστα τοὺς ἀξιωματικούς τοῦ πυροβολικοῦ, καὶ τὸν Διοικητὴν αὐτῶν Παππαδιαμαντόπουλον, ἅπαντες δέ, πλὴν ἐνός, ἔδωκαν τὰς παραιτήσεις των· καὶ ὁ μὲν Βούλγαρης διεμαρτύρετο διαβεβαιῶν ὅτι ὁ διορισμὸς τοῦ Πετμεζᾶ ἐγένετο ἐν ἀγνοίᾳ του, ὁ δὲ Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν ἐπέμενεν εἰς τὴν ἀποδοχὴν τῶν παραιτήσεων. Τούτων οὕτως ἐχόντων, ὁ Βούλγαρης μετέβη εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ ἐζήτησε τὴν ἄδειαν νὰ ἀπομακρύνῃ τὸν Ὑπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν καὶ νὰ τροποποιήσῃ τὸ Ὑπουργεῖον ὅπως ἤθελε κρίνει εὐλογον, ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει παρεκάλεσε νὰ γίνῃ δεκτὴ ἡ παραιτήσις του. Μετὰ μακρὰν σκέψιν, ὁ Κόμης Σπόνεξ ἐμήνυσε τὴν ἐπιούσαν εἰς τὸν Βούλγαρην ὅτι ἡδύνατο νὰ τροποποιήσῃ ὅπως ἤθελε τὸ ὑπουργεῖόν του. Κατὰ